

- использование не более трех цветов на одном слайде;
- целесообразность и рациональность использования навигации.

При этом не нужно забывать о том, что презентация не должна быть монотонной и очень громоздкой, примерно 10-15 слайдов. На титульном слайде обычно указываются данные автора, название и выходные данные проекта. На итоговом слайде указывается перечень используемых литературных источников. В данной статье мы лишь попытались описать основные требования к оформлению презентации.

Литература:

1. Лэни Арредонто. Искусство деловой презентации / Пер. с англ. В. Звонарева и А. Виноградовой. – Челябинск.: Урал LTD. – 1998. – 519 с.
 2. Стив Мэндел. Навыки эффективной презентации. СПб.: Нева. – 2003. – 88 с.
 3. www.gomulina.orc.ru
 4. <http://sites.google.com/site/nmkinformatika10/>
 5. http://docs.google.com/Doc?id=dcrwjdpd_102gqsnqhdt
 6. <http://www.openclass.ru/wiki-pages/31184>
- © М.Р. Имашева, Р.Э. Нуруллаева, Е.Ю. Шачнева, 2018

Кальниченко Н.М.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

e-mail: Kalnychenko@ukr.net

Грінченко О.В.

Харківський національний університет міського господарства

Харків, Україна

e-mail: gepj156@ukr.net

Успішність оволодіння російською/ українською мовою як іноземною:

фактори зовнішні та внутрішні

Темою цього огляду є чинники, які позначаються на успішності опанування українською/ російською мовою як іноземною студентами

підготовчого факультету. Ця тема є актуальною як для методики викладання української/російської мови як іноземної, так і для педагогіки в цілому, оскільки саме виявлення чинників, що впливають на оволодіння студентом-іноземцем українською/ російською мовою, дозволить знайти найвірнішу методику викладання, визначити мотивацію процесу і досягти бажаних результатів у навчанні мови. Добре відомо, що деякі студенти вивчають нову мову швидше й легше, ніж інші. Зрозуміло, що деякі студенти підготовчого відділення є успішні в силу своєї мотивації, упертої праці та наполегливості. Проте є й інші важливі фактори, що допомагають успішному засвоєнню мови, які значною мірою залежать від студента. Ці фактори, чия складна взаємодія визначає швидкість та легкість, з якими вивчається нова мова, можуть бути поділені на внутрішні та зовнішні. Матеріалом огляду стали, в першу чергу, спеціальні праці [4-6] чільних закордонних фахівців.

Зовнішні чинники – це ті, які характеризують конкретні обставини навчання мови.

Програма навчання та план навчального процесу: для студентів, які вивчають українську/ російську мову як іноземну, як на підготовчому відділенні так і під час безпосереднього навчання за фахом, особливо важливо, щоб в цілому їхній навчальний досвід відповідав їхнім потребам. Менш імовірно, що вивчення мови дасть належний результат, якщо студенти повністю занурюються в основну програму фахового навчання без додаткової допомоги або, навпаки, не можуть навчатися азам фаху, доки не досягнуть певного рівня володіння мовою. Імплементация Болонської декларації 1999 року про європейський простір вищої освіти змусила науковців, що працюють у цій сфері, зосередити увагу на зміні парадигм більшості систем, яких стосувалася згадана декларація, що означало: перехід від навчання, орієнтованого на викладача/викладання до орієнтованого на студента/навчання, а також до освіти, що ґрунтується на освітніх цілях або компетентностях. З цієї точки зору, систематичні підходи до визначення змісту програми та плану навчального процесу виходять з інституційних та

соціальних контекстів, в яких має відбуватися підготовка майбутніх фахівців. Звідси визначаються і їхні цілі чи очікувані результати, враховуючи інформацію, одержану завдяки зворотному зв'язку з відповідною галуззю, для якої готують студентів, із суспільством загалом та з дисциплінами, включеними до складу плану навчального процесу. Ретельна увага має приділятися наявним ресурсам, а також характеристикам учасників навчального процесу: студентам і викладачам. Методичні прийоми з боку викладача та навчальні дії з боку студентів, розробляються з урахуванням досягнення встановлених цілей, визначається їх оптимальна послідовність і забезпечується їх координація як стосовно один одного, так і відносно оцінювання. Останнє включає не тільки визначення ступеня досягнення цілей, встановлених програмою навчання, але й ефективності функціонування самої програми з метою встановлення її аспектів, що потребують вдосконалення. За словами Роберта Кенона та Девіда Н'юбла, головною умовою складання ефективних програм навчання та планів навчального процесу є забезпечення методично обґрунтованих та логічних зв'язків між запланованими намірами (цілями), змістом та методами навчання (як з боку викладача, так і з боку студентів), а також оцінюванням студентів з урахуванням їх характеристик [2, с. 142–143]. Програма навчання та план навчального процесу, які ґрунтуються на компетентнісному підході, враховують не тільки чисто дисциплінарні міркування, а й загальні соціальний контекст і потреби. Тобто майбутній випускник, що спеціалізується в медицині чи економіці, буде не тільки лікарем чи бухгалтером, але й випускником вищого навчального закладу (рівень його компетентності є не нижчим, ніж у випускників, що спеціалізувалися в інших сферах) і громадянином з критичним мисленням.

Викладання: Очевидно, що деякі викладачі української/ російської мови як іноземної краще за інших забезпечують відповідний та ефективний навчальний процес для студентів у своїх аудиторіях. Ці студенти будуть досягати швидшого прогресу. Викладач мови, який не має відповідної

спеціалізації у викладанні української/ російської мови саме як іноземної і не опанував специфічною методикою навряд чи досягне успіху у викладанні. Те ж саме стосується і викладачів спеціальних предметів, таких як, наприклад, хімія чи географія, у ситуаціях навчання мови на підготовчому відділенні. Наприклад, викладач з природничих наук, який усвідомлює, що він теж відповідає за розвиток мовних навичок та вмінь і здійснює певне пристосування до обставин навчання, сприятиме краще мовному розвитку студентів.

Мотивація (зовнішня): Студенти, яких викладачі та батьки постійно та належним чином заохочують до навчання, як правило, встигають краще, ніж ті, кого мало заохочують або не заохочують взагалі.

Доступ до носіїв мови: Можливість спілкуватися з носіями мови, як у навчальній групі, так і за межами навчального закладу, є значною перевагою. Носії мови є взірцями у мовному плані і можуть забезпечити належний зворотній зв'язок. Зрозуміло, що студенти, які вивчають українську або російську мову як іноземну і які не мають широкого доступу до носіїв мови, швидше за все, матимуть повільніший прогрес, особливо в говорінні та аудіюванні.

Внутрішні чинники – це чинники, які залежать від окремо взятого студента, що вивчає українську/ російську мову як іноземну, що він їх приносить з собою у певну навчальну ситуацію.

На вивчення іноземної мови впливає **вік** того, хто її вивчає. Діти, які вже мають тверді навички грамотності на своїй рідній мові, начебто, знаходяться в найкращому становищі й ефективно опановують нову мову. Зі збільшенням віку мовні здібності слабшають, а пік припадає на вік 10-12 років. Умотивовані люди зрілого віку можуть також бути досить успішними в опануванні іноземною мовою, але зазвичай їм важко досягти таких вимови та інтонації, як у носіїв цієї мови.

Особистість: Прогрес у студентів-інтровертів, яким притаманна поведінка, більше пов'язана з комфортним усамітненням, внутрішніми

роздумами та переживаннями, або у непосидючих студентів, зазвичай, повільніший, особливо у розвитку усних навичок. Вони менш охоче користуються можливостями говорити іноземною мовою і не шукають такі можливості. А от студентів-екстравертів, які прагнуть до спілкування з людьми і до уваги з їхнього боку, які люблять публічно виступати й брати участь у масових заходах і вечірках, неминучі помилки не турбують. Саме тому вони охоче наважуватимуться і, таким чином, матимуть набагато більше практики.

Мотивація (внутрішня): Як було встановлено, внутрішня мотивація сильно співвідноситься з успіхами в навчанні. Зрозуміло, що студенти, яким подобається вивчати мову і які пишаються прогресом у її вивченні, будуть встигати краще за інших. У компетентнісному підході головним принципом контролю процесу навчання з боку студента є співвіднесення об'єктів контролю з очікуваними цілями [7]. Чимало навчальних закладів зараз переходять на підхід до підсумкового контролю за принципом «портфоліо», що застосовується в сучасній методиці навчання іноземних мов. Мовний портфель («портфоліо») – це документ, в якому студент фіксує свої досягнення і досвід в оволодінні нерідними мовами. Мовний портфель розуміється як пакет робочих матеріалів, які представляють той чи інший результат навчальної діяльності студента по оволодінню іноземною мовою, що дає йому та викладачеві можливість самостійно або спільно аналізувати й оцінювати обсяг роботи і спектр досягнень студента в царині вивчення мови і культури, динаміку оволодіння мовою, що вивчається в різних аспектах.

Зовнішня мотивація також є важливим чинником. Наприклад, студенти підготовчого факультету іноземних громадян, які прагнуть навчатися в університеті або хочуть спілкуватися з українським хлопцем чи дівчиною, мабуть, докладуть більших зусиль і, таким чином, досягнуть більшого прогресу.

Досвід. Студенти, які мають більші загальні знання та більший досвід міжкультурного спілкування, знаходяться в кращій позиції стосовно

вивчення іноземної мови, ніж ті, хто цих знань чи досвіду не мають. Наприклад, студент, який вже проживав у двох різних країнах і стикався з різними мовами та культурами, має міцнішу базу для вивчення ще однієї мови, ніж студент, який такого досвіду не мав.

Когнітивні здібності та інтелект. Загалом, схоже, що студенти, які мають кращі пізнавальні здібності (інтелект), досягають успіхів у опануванні іноземною мовою швидше. Інтелект тісно пов'язаний з іншими внутрішніми властивостями людини, такими як пам'ять, сприйняття, мова, уява, самосвідомість, самоконтроль, характер, творчість, інтуїція, і власне формується завдяки функціонуванню означених параметрів особистості. Деякі мовознавці вважають, що окремі студенти мають природну здатність до вивчення мов, яка у них є сильнішою, ніж в інших. Здібності до іноземних мов – це комплекс здібностей, що забезпечують оволодіння насамперед мовними механізмами (фонетика, граматики, лексика) та видами мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння та аудіювання). Розвиток мовних здібностей відбувається на основі накопичення мовленнєвого досвіду, в результаті діяльності і під впливом соціальних діянь. Джон Керол і Стенлі Сапон виділили чотири групи спеціальних когнітивних здібностей, що лежать в основі успішного засвоєння іноземної мови: а) здатність до фонетичного кодування, тобто сприйняття звуків іноземної мови та звукових форм слів і виразів, їх «кодування» в довготривалій пам'яті і відтворення в разі потреби; б) граматична чутливість, тобто, здатність сприймати граматичні відносини в іноземній мові і розуміти роль граматики в породженні та перекладі висловлювань і пропозицій; в) механічна асоціативна пам'ять, яка необхідна для засвоєння великої кількості довільних зв'язків між словами та їхніми значеннями, які необхідно засвоїти; г) індуктивна здатність, тобто здатність бачити і виводити правила, що керують формуванням патернів (схем-образів, що діють як уявлення-посередники, , завдяки яким у режимі одночасності сприйняття і мислення виявляються закономірності, як вони існують в природі і суспільстві) стимулів [4, с. 531].

Таким чином, здатність до мови визначаються як мінімум рівнем когнітивних здібностей, вербального інтелекту, здібностей продуктивної і репродуктивної мовленнєвої діяльності. Фахівці з лінгводидактики називають фактори, які прямо або побічно свідчать про наявність здібностей до мови: здібності до співу і музичний слух; хороша пам'ять; швидкий природний темп мови; загальний розвиток мови (хороша дикція, вміння розповідати і переповідати, говорити довгими розгорнутими пропозиціями, швидка мовна реакція на питання); рівномірно розподілені здібності до математики, рідної мови та літератури як предметів навчання тощо [1].

Рідна мова: Перед студентами, які вивчають іноземну мову, що належить до тієї ж мовної сім'ї, що і їх рідна мова, загалом постає набагато простіша задача, ніж перед тими, чия мова належить до віддалених мов. Так, наприклад, болгарських чи іспанських студенти навчаться спілкуватися українською швидше, ніж китайський чи монгольський студенти, за умови того, що решта чинників однакові.

Висновок: Безперечно, врахування у навчальному процесі всіх чинників, що впливають на оволодіння українською/ російською мовою як іноземною, як внутрішніх так і зовнішніх сприятиме успішності студентів.

Література:

1. Игна О.Н. «Слагаемые» лингвистической одаренности и способностей к иностранным языкам/ О.Н. Игна// Вестник ТГПУ. – 2012. – №10. – С. 109-113.
2. Cannon R.A Handbook for Teachers in Universities and Colleges/ Robert Cannon & David Newble. – London: Kogan Page, 2000. – 260 p.
3. Dörnyei Z. Motivational strategies in the language classroom/ Zoltan Dörnyei. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 155 p.
4. Ellis R. Individual Differences in Second Language Learning/ Rod Ellis// A Handbook of Applied Linguistics/ Alan Davies and Catherine Elder (eds.). – Oxford: Blackwell Publishing, 2004. – P. 525 – 551..
5. Lightbown P. M. How Languages Are Learned/ Patsy M. Lightbown and Nina Spada. – Oxford: Oxford University Press, 2013. – 252 p.
6. Macaro E. Continuum Companion to Second Language Acquisition/ Ernesto Macaro. – London: Continuum, 2010. – 384 p.
7. Noels K. Why are you learning a second language? Motivational orientations and self-determination theory/ K. Noels, L. Pelletier, R. Clement and R. Valleran// Language Learning, 2000, vol. 50, P. 57–85.